СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ IV. | Шт. Картель, Па. Четвергъ 12-го Листопада 1896. | Число 46.

Календарь.

Листопадъ.		
12	Ч.	Стахія. Маркиса
13	П.	Космы и Даміана безср.
14	С.	Акиндина муч., Іосафата
15	Н.	25. по СОШ. Іосифа. Айгала
16	П.	Іоаникія. Никандра
17	В.	Галактіона муч.
18	С	Павла сиисп.

Змѣстъ

Вôдъ Редакціи

Всѣмъ нашимъ аґентамъ, а особливо ч. В. Гладикови зъ Mayfield, Pa. и К. Кобакови зъ Olyphant, Pa., складаемо на тôмъ мѣсци сердечну подяку за ихъ безкористнѣ труды и просимо, щобъ при кôнци року занялись ласкаво сколлектованемъ осталыхъ грошей. Доперва тогды, якъ будемо вспôльно себе вспомагати, зможемо повести дѣло нападъ. Спаси-Богъ Вамъ панове за Вашъ безкористный трудъ! Честь Вамъ.

Звертаемо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского: Free Homesteads!

До всѣхъ членôвъ „Руского Народного Союза".

Всѣхъ пп. секретарôвъ братствъ, належачихъ до нашого товариства „Союзъ", прошу отсимъ выповняти якъ найточнѣйше „декляраціи", высланѣ головн. секретаремъ тымы днями до всѣхъ братствъ. Зъ огляду однакъ, що сегорôчна конвенція ухвалила дати выпечатати „грамоты", котрѣ мае розослатись кождому членови яко доказъ его забезпеченя въ „Р. Н. С." на выпадокъ смерти, калѣцтва и неспособности до працѣ, а у мене нема пôдъ рукою тыхъ датъ, котрѣ мають бути выписанѣ въ грамотѣ, для того прошу всѣхъ пп. секретарôвъ и всѣхъ членôвъ о слѣдуюче:

На особнôмъ вôдъ „деклярацій" папери прошу выписати о каждôмъ старôмъ членѣ „Р. Н. С".

1) Имя и прозвище его.
2) Зъ вôдки родомъ (край, село, повѣтъ).
3) Де мешкае теперь (яка улиця, нумеръ дому).
4) При якôй роботѣ занятый.
5) Кôлько лѣтъ мае.
6) Самотный чи жонатый.
7) Кому записуе помертне.

Тыхъ 7 точокъ при кождôмъ членѣ прошу выповнити якъ найскорше и заслати головн. секретарови „Союза". По одержаню тыхъ информацій Выдѣлъ „Союза" надôшле кождому членови „грамоту" повысшу.

Роблю уважными пп. секретарôвъ, що задля непорядку, якій они наносять Выдѣлови „Союза" свою недбалостію, не можна николи въ часъ оголосити справоздания касового и въ загалѣ прійти до розумного дѣловодства, якого бажала собѣ сегорôчна конвенція.

Вже выдруковани статуты „Союза": Можна ихъ достати у секретаря „Союза": **Rev. N. Stefanowicz,** 715 Carson Str. S. S. PITTSBURG, PA.

Вôдзнаки „Союза" вже выготовленѣ. Можна ихъ достати у секретаря.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Справоздане касове за мѣсяць Октоберъ.

Братство св. Володиміра зъ McAdoo, Pa.	$61.00
Бр. св. О. Николая зъ Pittsburg, Pa.	16.00
Бр. св. О. Николая зъ Centralia, Pa.	9.50
Бр. св. Кир. и Мет. зъ Mayfield, Pa.	18.00
Бр. св. Іоанна Крест. зъ Olyphant, Pa.	55.00
Бр. Пресв. Дѣвы зъ St. Clair, Pa.	12.00
Бр. св. Димитрія зъ Mt. Carmel. Pa.	20.00
Бр. св. АА. Петра и Павла зъ Mt. Carmel, Pa.	11.50
Бр. св. Арх. Михаила зъ Elmira, N. Y.	6.50
Бр. св. Кир. и Мет. зъ Shamokin, Pa.	47.50
Члены зъ Jersey City, N. J.	28.00
Члены зъ Carbondale, Pa.	10.00
Члены зъ Shenandoah, Pa.	
Риджикъ Василь	1.50
Гочь Лаврентій	1.50
Риджикъ Вась	1.00
Гочь Лаврентій	1.00
Хойнякъ Григорій	2.00
Члены зъ Cross Fork Pa.	
Панько Романъ	2.00
Малиньскій Михаилъ	2.00
Дурнякъ Федоръ	2.00
Феципчь Михаилъ	2.00
Панько Андрей	2.00
Члены зъ Cleveland, Ohio.	
Мудрикъ Василь	1.50
Русинникъ Василь	1.50
Членъ зъ Jersey City, N. J.	
Кирчôвъ Констан.	1.50
Членъ зъ New Kensington, Pa.	
Костикъ Алексей	1.50
Члены зъ Olyphant, Pa.	
Пырчь Діонизій	2.00
Спвакъ Михаилъ	2.00
Членъ зъ Chicago, Ill.	
Куриловъ Мойсей	2.50
Разомъ:	325.00

Юрій Хилякъ
касіеръ „Союза".

IV. Осѣнни цвѣты зъ руско-американской нивы.

Мы въ попередныхъ числахъ „Свободы" высказали по порядку всѣ надужитя, якихъ допустились головнѣ махеры „Соединенія". Не шкодило-бы еще разъ читателямъ пригадати. Головн. предсѣдатель „Соединенія" ѣздить на „miles book", справленый коштомъ „Соединенія", рахуе собѣ $50 за пасивну участь на конвенціи и продававъ значки членамъ „Соединенія" на свôй власный бізнесъ. Про тѣ факты говорять ОО. К. Лавришинъ и Н. Ханатъ, люде котрымъ абсолютно треба вѣрити, понеже они и найвызначнѣйшѣ члены „Соединенія" и нѣчимъ не прогрѣшили ся взглядомъ своей партіи, хиба тымъ, що роскрыли грѣхи, якихъ допустивъ ся патріотъ предсѣдатель. Се ачей-же не проступокъ, се велика ихъ заслуга и доказъ цивільной вôдваги. Pereat mundus, fiat justitia! Добро загалу, перше право! Щожь на тѣ закиды предсѣдатель Жинчакъ—Смитъ? — Якъ-бы замуровало. Торжественно мовчить. Якъ то? Чоловѣкъ честный, котрому закидують, що вôнъ самовôльно ѣздить на коштъ „Соединенія" за своими бізнесами — смѣе мовчати въ виду такого тяжкого закиду? Якъ то? Предсѣдатель, котрому закидують, що вôнъ заробивъ $1000 на значкахъ „Соединенія" и газету и банкъ и еміґраційный дôмъ обернувъ на свôй бізнесъ — чоловѣкъ, котрому закидують, що вôнъ на патріотизмѣ зробивъ бізнесъ, може такъ легко носити крестъ на своихъ грудьохъ, котрый ему „Соединеніе", будучи въ блудѣ подарило — той чоловѣкъ смѣе мовчати? Нѣ! Честный чоловѣкъ не буде мовчати, хоть-бы мавъ послѣдну сорочку стратити, бо честь, дорозша всего. Если Смитъ честный чоловѣкъ, вôнъ повиненъ въ першôй лініи передъ цѣлымъ урядомъ „Соединенія" жадати сатисфакціи, а если-бы ему той урядъ той сатисфакціи не давъ, вôнъ повиненъ судовою дорогою упоминатись, если вже не о людску, то о бізнесову честь. Такъ не иде пане предсѣдателю! Если Вы не очистите ся зъ поступкôвъ Вамъ закидованыхъ Вашими приятелями, мы все въ „Свободѣ" будемо Васъ пятновати, яко такого чоловѣка, котрый на „Соединенію" бізнесъ робить и будемо отвирати очи членамъ „Соединенія", що Вы не служите зъ патріотизму „Соединенію", лишь на свôй власный бізнесъ. — Даремнѣ гавканя Вашихъ заушниковъ, даремнѣ лайки редактора „Вѣстника". Въ народѣ, котрого Вы членомъ, а котрый такъ само прозрѣвъ, якъ Вы — утвердить ся переконане, що Вы бізнесъ на „Соединенію" зробили. Очистѣть ся зъ закидôвъ, а тогды мы перши крикнемо: не правда, панъ Смитъ патріотъ чистои крови! Вы уповаете на то, що по руски нашои газеты нѣхто не читае. Не бôйте ся, мы и по словенски напишемо, якъ буде потреба и зайдемо въ хату кождого вашого члена, навѣть такого темного, котрого Вы уважаете слѣпымъ и глухимъ на Вашу роботу и на нашѣ діявольскѣ интриги, якъ се назвавъ Вашъ славный редакторъ. Ага! Вашъ редакторъ. Та були-бысьмо и забули про такого мізерного и знищеного до крайности хробака. Вашъ редакторъ „Вѣстника" бодай отвертый чоловѣкъ. Що вôнъ глупо редагуе „Вѣстникъ", объ тôмъ вôнъ свято переконаный, тай навѣть и не старае ся опровергати сего. Що вôнъ половою кормить своихъ примусовыхъ читателѣвъ, котрѣ хоть не вмѣють читати, вôдбераютъ, або и не вôдбираютъ зъ почты его глупои газеты, о тôмъ вôнъ ажь надто переконаный, тай зъ того и не оправдуе ся, але оправдуе ся добро-сердечно зъ того, що вôнъ дѣйсно сфальшовавъ чеки, але каже, даруйте, тажь то не великій такій грѣхъ. Каже, що тôлько оденъ чекъ сфальшовавъ. — Менше зъ тымъ, мы знаемо, що и больше, але ради Бога, чи оденъ, чи два, чи сто — та сежь прецѣ не змѣняе сути рѣчи. Збродня все лишае ся збродною. Але фактъ, що редакторъ чеки сфальшовавъ и признавъ ся навѣть до того и роскаявъ ся зѣло.

Щожь ту робити? Або лишайте ся панове вôдъ „Соединенія" зъ простымъ збродняромъ въ дружбѣ и позвôляйте, щобъ вôнъ Васъ обучавъ, и пôддвигавъ своими фильзофіями, або завôзвѣть его передъ судъ „Соединенія", если не хочете его вôддавати въ руки справедливости и розсудѣ, розважно, чи Вамъ компаніи зъ чоловѣкомъ, котрый фальшуе чеки? Судъ у Васъ мусить бути, якъ Вы понимаете дѣло честно. Не буде зъ Цѣсъ суду, мы и Вашѣ члены выдамо на Васъ справедливый судъ, пôсля котрого Вамъ здаесь вôдхоче ся грати ролю единоспасительныхъ патріотôвъ Амер. Руси. Стôлько про тѣ двѣ личности, котрыхъ осудили таки Вашѣ найвызначнѣйшѣ члены. а то О. Корнилій Лавришинъ и О. Н. Ханатъ.

Збиравши то все до купы, мы приходимо вконецъ до такого заключеня. Не винно „Соединеніе" т. е. члены, котрѣ точно платять свои мѣсячнѣ вкладки, що мають такихъ великихъ людей въ своимъ зарядѣ, котрѣ роблять бізнесъ на „Соединенію" и ганьблять добре имя „Соединенія" фальшуючи чеки и т. д. Не винно „Соединеніе", що заряджують нимъ люде, котрѣ не допускають нѣякои критики въ господарцѣ „Соединенія", але виннѣ члены „Соединенія" подяку тымъ двомъ людямъ щирымъ: О. К. Лавришину и О. Н. Ханату, що взялись смѣло и безпощадно за критику господарки тыхъ людей, котрѣ повиннѣ и честь и добро товариства въ першôй лініи беречи. Безъ критики, хоть-бы и якъ острои, хоть-бы и безпощадной, нашѣ справы американско-рускѣ мертвѣ, а они потребують больше критики, якъ въ старôмъ краю, понеже наше житє въ Америцѣ полягае на бізнесѣ, закрашенôмъ старокраевымъ псевдо-патріотизмомъ. Поставмо справу на стопу чисто бізнесову, але солидно и честно бізнесову, не декламуймо глупыхъ поезій на темать псевдо-патріотичный, а певно дôйдемо до цѣли! Отсимъ приморожуемо нашѣ цвѣты осѣннѣ, погребаемо ихъ пôдъ бѣлу скатерть снѣгу, але якъ буде потреба, выгребаемо ихъ и зъ пôдъ снѣгу и свѣжѣ, покажемо свѣтови!...

3

НАУКА О ЛЮДЯХЪ.
(АНТРОПОЛЬОГІЯ.)
Написавъ П. Т.

(Дальше).

Згану теперь о властивыхъ муринахъ. Они говорять 21 языками, дуже розмаитыми, и роспадають ся такожь на племена. Кожде племя, щобы вôдрôжнитись вôдъ другого, натинае собѣ знаки на тѣлѣ, або псуе вмысне зубы. Межи муринами такожь не всюды однакова культура. Тѣ, що мешкають надъ рѣкою бѣлымъ Ниломъ. стоять о много нисше вôдъ муринôвъ, що мешкають коло озера Чаду. Першѣ звычайно пасуть худобу тай управляють притôмъ декотрѣ рослины (бôбъ и просо). Людность у нихъ густа. Такожь займають ся розбôйництвомъ. Звычаѣ ихъ выробились зовсѣмъ на пôдставѣ ихъ пастушого житя: Розмовы провадять о масти и рогахъ, танцѣ и забавы наслѣдують брыкане вола, а пôдчасъ вôдпочинку лѣплять зъ глины козы и коровы. Мясо тогды тôлько ѣдять, коли згине худоба. Зъ худобою обходять ся лагôднѣйше, якъ зъ жѣнками. Хорошому быкови вôддають величезну честь. Навѣть укладають пѣснѣ на его хвалу. Здохлого погребують зъ парадою и надъ гробомъ взносять стовпъ зъ рогами.

Живлять ся головно молокомъ. Майже не мають убраня, бо мужчины ходять наго, а жѣнки носять лишь фартухъ. Мужчины носять окрасы зъ желѣза, що важать неразъ до ½ сотнара.

На заходѣ (коло Чаду) мурины суть переважно рôльниками. Управляють тютюнъ, индиґо, солодкѣ картофлѣ, просо африканьске и бавовну. Мотыка е найважнѣйшимъ знарядомъ рôльничимъ. Въ декотрыхъ околицяхъ выробляють тканины, котрѣ неразъ идуть въ далекій край. Убране складае ся зъ фартухôвъ. Будôвництво, гончарство, гарбарство розвинене высше нѣжь у рôльниковъ зъ щепу банту, але выробы ихъ не суть делікатнѣ. Захôднѣ мурины мають такожь досыть ремѣсниковъ. Родиннѣ и сельскѣ вôдносины, суть ось такѣ:

Заключене подружа полягае на купнѣ, при чôмъ купують радше здôбнôсть до росплоду, нѣжь красу жѣнки. Супружество бувае часове; ту и тамъ подыбуемо право материньске, Остатными часами власть мужа зачинае розширюватись, и подружена жѣнка стае що разъ больше невôльницею.

Куплену жѣнку чоловѣкъ може пожичити комусь, спродати. Жѣнка выходить за мужь въ 9—13 року и лѣтъ кôлька кормить дитину. — Многоженьство тамъ дуже розповсюднилось и уходить за пôдвалину порядку суспôльного. Перша жѣнка есть головною господынею, другѣ наложницями. Число жѣнокъ бувае рôжне, князѣ мають часомъ и кôлькадесять. Проституція е тамъ широко розгалужена, особливо тому, що богато бѣдныхъ людей не може купити собѣ жѣнки.

Кожда жѣнка мае свою власну хату, але въ спôльной загородѣ, котра належить до мужа. Поле обрабляють декуды спôльно; овочѣ же дѣлять вôдповѣдно до потребы; декуды же вôдбувае ся що кôлька лѣтъ подѣлъ грунтôвъ. Справы села залагоджуе загальный збôръ. Крôмъ вôльныхъ горожанъ истнують такожь невôльники, котрѣ становлять неразъ и ¾ цѣлои людности. Декуды появила ся уже и лихва: довжникъ невыплачуючій стае невôльникомъ. Той, котрый мае больше невôльникôвъ, загортае собѣ больше громадского поля, пускаючи зъ торбами иншихъ. Зъ указанемъ ся гроша, появляе ся сейчасъ переломъ въ данôй околици. Бо выростае нужда, а зъ другои стороны повстають богачѣ. Державы повстають тутки зъ нападôвъ. Они бувають рôжнѣ: демократичнѣ (де мае свôй голосъ народъ), аристократичнѣ (де панують паны), деспотичнѣ (пануе оденъ крѣпкій король), навѣть федераційнѣ (кôлька державъ тримае ся разомъ)...

Африка взагалѣ е дуже мало выслѣджена. Подорожники говорять богато о короляхъ, танцяхъ, играхъ, та забувають выяснити намъ, якій тамъ панують устроѣ суспôльнѣ, та якъ тамъ живе ся людямъ. А то чей найважнѣйша рѣчь! Въ „чорнôй" Африцѣ мешкае 10—12 проц. роду людского. Яка ихъ будучнôсть? Що до того не трудно вѣдай буде вôдповѣсти. Лишь треба знати властивости духовѣ и рухливôсть тыхъ людей. Муринъ не выблискуе духомъ. Найлѣпше о тôмъ говорить его минувшина. Вôнъ самъ не дôйшовъ до годôвлѣ худобы, анѣ не вытворивъ державъ самъ (до вытвореня державъ потребовавъ семітôвъ). Вôнъ не вытворивъ нѣ штуки, нѣ літературы (письменства), нѣ науки. Техніка его низька и зовсѣмъ не вôдповѣдае зложенымъ устроямъ суспôльнымъ. За-для богацтва природы не потребовавъ нѣчого нового выпаходити, нѣ вôдкрывати. Вôнъ не мае навѣть одежи нѣ будôвництва, якъ належить. Е марнотравный и дуже несталый. Жіе зъ дня на день. Дуже скоро старѣе ся. За-для того то муринъ падавъ завсе жертвою другихъ народôвъ, якъ фульбы, або новочаснѣ европейцѣ и арабы. Европейцѣ и арабы несуть въ тѣ стороны свою вѣру, свои товары, а такожь и неволю. Особливо въ тôмъ наученѣ Арабы. Якъ гандлярѣ роблять на муринахъ страшнѣ спустошеня, аще страшнѣйшѣ якъ вояки: палять села, рабують и беруть собѣ невôльникôвъ. Такожь европейцѣ не е вôдъ того, щобы собѣ не награбити муринского добра, або щобъ не запановати надъ мурином противъ его волѣ... Европейцѣ навѣть подѣлили вже вотчину чорного чоловѣка безъ него... Коли его рабують, то мовлять, що то не рабунокъ, а цівілізація... Оттакъ веде ся мало розвиненымъ народамъ!

VI.

Въ середнôй и вехôдной Азіи, якъ такожь и въ Индо-хинахъ, и на островахъ Полінезіи подыбуемо особный типъ людей, котрыхъ звуть жовтыми коротко, або довго-головцями. Они мають такій выглядъ: Зрôстъ середній, велика и округла голова, осаджена на коротков шіѣ; сильно розвинена щока; тварь немовь бы сплощена зъ переду, очи малѣ, чорнѣ, повѣки якъ бы стягненѣ на долъ, вôдстаючѣ уши. Скôра гладка, жовтои краски розличныхъ вôдтѣней, вôдъ бѣлои до оливковои, або червонявои, волосе просте, тверде, чорне, — зарôстъ дуже слабый.

Жовтыхъ людей дуже богато на свѣтѣ, бо майже половина роду людского (44 проц. цѣлои людскости). Дуже давно, якъ выказують новѣйшѣ дослѣды, въ пôвнôчно-вехôднôй Азіи, мешкали иншѣ расы, якъ айны, якаґіры, та иншѣ. Доперва пôзнѣйше прійшли жовтѣ и выперли там-

„SVOBODA"

(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рочна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячи приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

Результатъ выборôвъ и его причины.

Дня 3. новембра сповнили горожане пôвнôчно-американскои републики велике дѣло — выбрали собѣ нового президента. Результатъ выборôвъ здивувавъ кождого, навѣть самыхъ проводирôвъ републиканьскои партіи. McKinley чоловѣкъ зовсѣмъ звычайный и орудіе тутешнихъ капиталистôвъ перейшовъ значною бôльшостію голосôвъ, пôдчасъ коли Bryan, пôдъ кождымъ зглядомъ стоячій выше вôдъ свого противника и приятель народу перепавъ. Навѣть тй стейты, на котрыхъ не дуже републиканцѣ надѣялись, подали свои голосы за McKinley-омъ. Рѣчь се вельми цѣкава и длятого варта застановитись надъ еѣ причинами.

Першою и найголовнѣйшою причиною побѣды McKinley-а була американска преса, котра вся майже въ рукахъ капиталистôвъ, або пôдтримувана ними. Праса тая кормить людей сензаційными новинками, но не подае здоровои поживы, не дае людямъ вникати глубше въ яку небудь справу и трактуе всьо поверховно. Перекуплена републиканцями, котрй розпоряджали милионовыми фондами, горнула она воду на ихъ млинъ, противникôвъ-же ихъ называла соціялістами, анархістами и всякими другими істами, котрй яко импортованй зъ Европы бувають черезъ шовіністичныхъ и консервативныхъ американцѣвъ дуже ненавидженй. Взагалѣ, праса вся зъ дуже малыми вымками стояла за McKinley-омъ, бо робила на тôмъ business, котрого сторонники Bryan-а фармеры и взагалѣ бѣднѣйшій народъ не могли еѣ дати. Загалъ американцѣвъ дуже мало читае поважнѣйшихъ рѣчей, а кормить ся головно газетами, въ виду чого не може мати докладного понятія о справахъ загального значѣня и даесь чимъ будь збаламутити.

Іеменше важне значѣне мала тутъ и та обставина, що за часôвъ послѣдного демократичного президента Clevelanda, мали мѣсце економічнй кризы, природнй наслѣдки великого розвою фабричного промыслу за послѣднй лѣта и анархіи въ продукціи. Лихй часы и безроботе непросвѣщеный народъ приписувавъ демократичному президентови и вôльнôй на позôръ торговли (free trade), котра въ дѣйсности не була зовсѣмъ вôльною, а оплаты вôдъ заграничныхъ товарôвъ такожъ не о много были меншй навѣть вôдъ абсурдного білю McKinley-а. Але дармо; вмовили въ людей, що Cleveland, а взглядно демократична партія всему лиху причиною, що въ разѣ выбору Bryan-а позамыкають републиканцѣ зôзлости фабрики и т. д. и народъ повѣривъ та голосувавъ за McKinley-омъ.

Инши знову страшили еще людей працюючихъ тутъ, але маючихъ намѣръ вертати до краю и запомогаючихъ тамошнй свои родины тымъ, що єсли Bryan буде выбраный, то доляры будуть мати о половину цѣну менше — а той арґументъ дѣлавъ такожъ дуже добре въ корысть McKinley а особливо въ тыхъ стейтахъ, где є богато иммиґрантôвъ-робôтникôвъ.

Рôвножъ и та обставина, що въ американцяхъ замало розбуджене почуте рôжницъ клясовыхъ допомогло McKinley-ови. Велика свобода політична непозволяе въ значнôй мѣрѣ пересѣчному американцеви видѣти економічнои неволѣ. Вôнъ чуесь горожаниномъ такъ само якъ и кождый другій хочь и найбогатшій, а вôдъ науки, котра каже ему за вôдмѣнность интересôвъ мѣжъ клясою маючою а робôтничою — хоронить ся немовь хиньчикъ вôдъ европейской культуры, при чѣмъ уживае по бôльшôй части того арґументу, що Америка не Европа, та що въ Америцѣ всѣ независимй и рôвнй, не такъ якъ въ постарѣвшôй ся вже Европѣ.

Наконець до побѣды McKinley-а причинивсь но части и Bryan самъ, понеже иґнорувавъ одного зъ найвызначнѣйшихъ попюлістôвъ Watsona, не хотячи зъ нимъ бути на одномъ тикетѣ, черезъ що втративъ на довѣрію у попюлістôвъ, а тымъ самымъ втративъ и неоденъ голосъ. Кромѣ тыхъ головнѣйшихъ причинъ: браку великого фонду выборового, прасы, необразоване загалу, идентифіковане лихихъ часôвъ зъ панованемъ демократичного президента, а теперь и зъ новою Брайеновскою демокраціею, котра помимо засадъ попюлістичныхъ захопала свое старе имя, були розумѣе ся и другй поменшй, а нерѣдко и чисто льокальнй причины, що вплинули на результатъ выборôвъ.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Вôдъ повѣтового ефендіого до великого везира.

(Причинокъ до біографіи гр. К. Баденього.)

Пôдъ такимъ заголовкомъ помѣстила вѣденьска часопись „Die Zeit" статью, а прокураторія ей сконфіскувала. Пос. Перперсторферъ на засѣданю палаты пословъ зъ 14. с. м. заинтерпелювавъ въ справѣ сеи конфіскаты, при чôмъ цѣлу сконфіскованy статью дословно вôдчитавъ. Згадана статья звучить:

Дебата о надужитяхъ въ адміністраціи галицкôй зъ попередного тыжня въ палатѣ пословъ не могла донести свого природного плоду. Она зродила ино афектъ, а не дѣло, бо було за поспѣшно заимпровізована. Обурювано ся на кôлькохъ малыхъ скопіованыхъ делінквентôвъ зъ провінціи, коли тымчасомъ правдивый, великій, властивый и оріґінальный делінквентъ галицкихъ надужитъ адміністраційныхъ, засѣдавъ тутъ за судью пôдъ маскою президента міністрôвъ. Але треба зъ-вôльна сю маску зъ гр. Баденього здерти.

Коли гр. Бадені передъ рокомъ прибувъ зô Львова до Вѣдня, мы знали про него стôлько, що про чоловѣка на мѣсяци. А се, що мы про него тогды зачули, були самй рекламы пôсля взôрця Барнума, при помочи котрыхъ старали са добре заплаченй пера захвалити его передъ публикою. Тй, що тогдѣ въ се вѣрили, знають нинѣ, що ихъ одурено. Тымъ, чимъ тогдѣ его выхвалено, гр. Бадені абсолютно не є: анѣ мужемъ державнымъ, анѣ щасливымъ політикомъ, анѣ способнымъ урядникомъ адміністраційнымъ, анѣ навѣть заходнымъ Европейцемъ. А чимъ вôнъ справдѣ є, про се мусимо що-ино дознати ся. Чимъ скорше, тымъ лѣпше для насъ. Мусимо прослѣдити его попередне житє, щобы дознати ся, чого намъ по нѣмъ сподѣвати ся. Гр. Бадені перебувъ 20-лѣтну карієру урядничу въ Галичинѣ, вôдъ самого початку повну бурливыхъ епізодôвъ, котрй свого часу навѣть тутъ въ заходнôй Австріи выкликали сензацію, але опôсля призабули ся. Деякй характеристичнй епізоды розповѣмо тутъ пôсля автентичныхъ жерелъ, абы кождый могъ собѣ выробити свôй судъ о кваліфікаціи теперѣшного президента міністрôвъ.

Ще передъ 20 роками перебула наша палата пословъ подôбну скандальну дебату галицку, ино лагôднѣйшу пôсля тогочасныхъ формъ. Тогдѣ раджено надъ реформою політичнои адміністраціи. Палатѣ предложено кôлька автономічныхъ проектôвъ, котрыми задумано зробити політичныхъ урядникôвъ менше зависимыми вôдъ центральныхъ властей. Найбôльшій спôръ противъ сеи идеѣ пôднѣсъ ся якъ разъ зъ того краю, де користувано ся найбôльшою автономіею, зъ Галичины. И то не польскій або рускій демократъ якъ пп. Леваковскій або Романчукъ въ теперѣшнихъ часахъ, ино польскій аристократъ, правдивый шляхтичь, але заразомъ чоловѣкъ бездоганного характеру, гр. Мерошовскій бувъ тымъ, що вже тогдѣ зломивъ желѣзну дисципліну кола польского и розкрывъ тайны політичнои адміністраціи въ Галичинѣ передъ цѣлою Австріею. Головнымъ ефектомъ кôнцевымъ его сензаційнои промовы було вôдстрашаюче оповѣдане про дѣла одного старосты, котрый вже за молодыхъ лѣтъ добивъ ся въ цѣлôй Австріи незавиднои славы за свои нѣчимъ доси не перевысшенй надужитя выборчй. Гр. Мерошовскій говоривъ тогдѣ такъ (гл. протоколы стенографічнй зъ засѣданя палаты пословъ зъ 17 падолиста 1876):

„Инше средство, проектоване до реформы адміністраціи, стремить до того, щобы урядникамъ політичнымъ надати того рода самостôйне становиско якъ судьямъ. Сей проектъ перенявъ мене жахомъ, бо тогдѣ спеціяльфактъ, о котрôмъ я чувъ, мôгъ бы може стати ся правиломъ. Сей фактъ того рода, що такій дуже маленькій и молоденькій ефенді повѣтовый вплывавъ пôсля свои забаганки на выборы соймовй и переступивъ значно обсягъ своеи власти, въ наслѣдокъ чого выборцѣ самй прибули до Вѣдня. Справа мусѣла бути дуже важна, коли Є. Е. міністеръ справъ внутрѣшнихъ велѣвъ списати протоколъ. Коли тй люде вернули домôвъ, велѣвъ ефенді повѣтовый своимъ кавасамъ, се значить жандармамъ, тягати одного зъ нихъ черезъ цѣле село, и сказавъ: „Навчу я тебе ѣздити до Вѣдня и жалувати ся на мене!" Сей ефенді повѣтовый выступивъ за обжалувателя, на его приказъ заряджено доходжене противъ того чоловѣка за обиду комісіи выборчои. Вôдтакъ ставувъ вôнъ за свѣдка въ тôмъ процесѣ и того чоловѣка засуджено на 14 днѣвъ арешту. А хто сей вырокъ выготовивъ? Той самъ ефенді!"

Се, що теперь закидають краковскому Лясковскому и перемыскому Горецкому: тыхъ кôлька заборонъ вѣчевыхъ, — есть нѣчимъ въ порôвнаню зъ тою — пôсля слôвъ гр. Мерошовского — турецкою господаркою, котру вже anno 1876 впровадивъ староста галицкій въ своѣмъ повѣтѣ. А се, що говоривъ гр. Мерошовскій, хочь и яке чудовище, мусѣло бути правдою. Й хочь приятель того старосты пос. Дунаевскій (пôзнѣйшій міністеръ) на слѣдуючôмъ засѣданю вôзвавъ правительство „абы взяло въ оборону урядника и вôдперло закиды, бо въ противнôмъ случаю кождый, хто мае почуте чести, не схоче вступати до службы державнои", та хочь тогдѣшный міністеръ справъ внутрѣшнихъ бар. Ляссеръ бувъ самъ дуже славнымъ „махеромъ выборчимъ", — то все таки правительство не сказало нѣ словечка въ оборонѣ того старосты.

А хто то бувъ тымъ махеромъ выборчимъ и ефендімъ повѣтовымъ? Тогдѣшный староста ряшѣвскій. А якъ называвъ ся? Прочитаймо нотку въ N. fr. Presse зъ дня 5 падолиста 1876 пôдъ заг. „Практики выборчй въ Галичинѣ":

„Сими днями депутація галицкихъ хлопôвъ пôдъ проводомъ гр. Артура Рея була на авдієнціи у міністра справъ внутрѣшнихъ та предложила ему пропамятне письмо въ справѣ выборôвъ до сойму зъ округа Ряшѣвъ-Глоговъ. Петенты жалували ся на старосту ряшѣвского гр. Казиміра Баденього, закидаючи ему, що вôнъ представивъ 20 неуправненыхъ особъ фальшиво за выборцѣвъ, абы допомочи кандидатури Едварда Енджейовича. Вôдтакъ вôзвавъ до выборôвъ одну часть выборцѣвъ о год. 8 рано, а другу часть на 10 год. рано; коли-жь тй прибули, сказано имъ, що выбôръ вже вôдбувъ ся и скрутінія покôнчена. Противъ такого поведеня заложивъ протестъ гр. Артуръ Рей та просивъ телеграфічно намѣсництво и міністерство о зараду".

Махеромъ выборчимъ — абы не ужити вôдповѣднѣйшого слова — зъ 1876 бувъ отже гр. Каз. Бадені, а его першій куньштикъ зъ области выборчого махерера, на котрôй вôнъ вôдтакъ добивъ ся своеи славы и значѣня, бувъ присвяченый п. Едв. Енджейовичеви, „сестрѣницѣ", се значить своякови гр. Каз. Баденього. Геркулесъ задушивъ вже въ колыскѣ два вужѣ. Гр. К. Бадені вже въ 1876 р., числячи 30 лѣтъ и будучи малымъ старостою, выконувавъ такй штучки выборчй, на якй анѣ передъ нимъ, анѣ опôсля нѣхто въ Австріи а навѣть въ Галичинѣ не поважививъ ся. Мусѣли се бути тяжкй справки, коли ажь депутація хлопôвъ ѣздила до Вѣдня, коли навѣть самъ Ляссеръ бувъ приневоленый списати протоколъ, коли старый шляхтичь гр. Мерошовскій не мôгъ здержати ся вôдъ порôвнаня тыхъ вôдносинъ зъ турецкою господаркою и коли такій бюрократъ якъ Ляссеръ, мимо провокаціи Дунаевского, не давъ вôдповѣди на тяжкй закиды, кинений на его політичного урядника. Се, що выкрыло слѣдство, зарядженe позôрно Ляссеромъ, не дôйшло до загальнои вѣдомости; а впрочôмъ не варта про се говорити. Тажь вѣдомо, якихъ невôдповѣдныхъ средствъ уживають зъ реґулы міністерства, коли переводять дисциплінарку противъ скомпромітованыхъ урядникôвъ: мі-

---

тыхъ. Помежи жовтыми можна вôдрôжнити певнй родины. Въ Хинахъ переважають короткоголовцѣ, близше Тибету люде подôбнй трохи до нашихъ циганôвъ — на южночи довгоголовцѣ (въ Хинахъ). — Въ Туркестанѣ выступае людность мѣшана — зъ помежи типôвъ жовтого короткоголовця и кавказця. Въ середнôй Азіи — типы фіньскй. Они мають волосе руде, сивй очи, переходячй въ зеленкаватй, тварь зъ веснѣвками. Межи фінами, а бѣлявыми довгоголовцями заходить подôбность, якъ такожъ помѣжь фінами и монголами.

Найчисленнѣйшими представниками всѣхъ монґоловатыхъ суть кірґізы, калмуки, монґолы. Довкола нихъ розтягае ся поясъ рôжныхъ мѣшанцѣвъ. Дивно, що мало енерґічнй жовтй короткоголовцѣ запановали надъ другими народностями. Они такй боязливй, флеґматичнй потрафили розбити другихъ и самымъ стати володарями. Они не сотворили анѣ великихъ религій (буддійска и магометаньска прийшла до магометанъ звôдки инде). анѣ не спромогли ся на велику штуку або науку. Очевидно, що коли бѣлый спрѣчить ся зъ жовтымъ, то все першій поборе.

Монґоловатй мають кôлька ґрупъ языковыхъ. Найлѣпше выслѣджена уральско-альтайска.*) Она розпадае ся на пять родинъ вôдмѣнныхъ, котрй трудно звести до одного пня. Дальше суть языки турецко-татарски и фіньскй. Найширше розповсюднились языки татарскй, завдяки купецкôй ручкости татаръ. Наконецъ монґоловатй говорять еще языками японскимъ и корейскимъ, хинскимъ, тибетанскимъ, индо-хинскимъ. Число тыхъ языкôвъ огромне. Найцѣкавѣйшій зъ нихъ хинскій. Е тамъ слова, котрй мають и кôлька-найцять значѣнь. Значѣне слова змѣнюе ся вôдповѣдно до наголосу. Въ письмѣ же на кожду букву е тьма рôжныхъ знакôвъ, и пр. на букву И 150 знакôвъ.

Житє монґоловатыхъ уложило ся вôдповѣдно до того, чи провадили то житє въ степѣ, чи въ вузкихъ долинахъ гôрскихъ.

Степъ не знае перешкодъ. Просторонь, вôльна на всѣ стороны, запевнюе чоловѣкови величезну свободу. „Вѣтеръ розносить чоловѣка въ степу, якъ дрôбный пѣсокъ морскій" говорить кірґізъ, и кочуе.

Якъ степовцѣ переносять ся зъ мѣсця на мѣсце, показуе переходъ калмукôвъ зъ Россіи въ р. 1771. Одна часть калмукôвъ хотѣла вôддатись пôдъ опѣку Хинъ. Въ тайнѣ выходить ордами, по 12—15 тысячѣвъ жѣнокъ, старцѣвъ, дѣтей пôдъ опѣкою 10 тысяч. ѣздцѣвъ. — 80 тыс. воякôвъ замыкае походъ. Въ першôмъ тыжни переходять 100 миль. Змученй звѣрята падають, зачинае бракувати молока для дѣтей. А зô всѣхъ сторôнъ непріятелѣ заступають дорогу. Бракуе живности, череды здыхають вôдъ зимна. Палять наметы, покидають старцѣвъ и дѣтей... Надходяче лѣто погôршило положене бракомъ воды. Мимо того въ 5 мѣсяцѣвъ перейшли 700 миль, але понесли тôлько жертвъ, що офицеръ россійскій, повертаючій зъ неволѣ, ѣхавъ по дорозѣ, засѣяной костяками.

Найменчою громадою у калмукôвъ е наметъ; 3—15 наметôвъ становить обозъ, зложеный зъ дѣда, сынôвъ, внукôвъ; кôлька обозôвъ творить аймакъ; кôлька аймакôвъ творить анґі; кôлька анґôвъ становить улусъ; кôлька улусôвъ творить орду. Зôбранй орды становлять племя, а кôлька племенъ уживае деколи того самого языка.

Колись всѣ орды були нападаючою одною громадою. Кождый членъ орды мавъ коня, котрый жививъ его молокомъ, и позволявъ переносити ся зъ великою леґкостю зъ мѣсця на мѣсце. Кôнь тому бувъ у нихъ въ правдивыхъ почестяхъ.

Якъ оповѣдають, кочовики встыдають ся ходити. Всѣдають навѣть тогды на коня, коли хочуть вôдвѣдати сусѣда, що кôлька крокôвъ далѣ кешкае. Кочовикъ мало що не родить ся на кони. Дволѣтнй бо дѣти ѣздять уже привязанй до сѣдла.

Кôнь бере удѣлъ у всѣхъ торжествахъ. Нема нѣчого красшого, якъ кôнь. Пѣсня степовика такъ каже до молодои:

О ты панно, молода, молоденька,
О ты лопатко чорнои кобилы!

Коли умирае богатый кірґізъ, коневи обтинають гриву и хвостъ и вже бôльше нѣхто не всѣдае на него, бо вôнъ вже „вдовець".

Кочовики живлять ся головно молокомъ кôнскимъ, зъ мяса ѣдять конину и баранину. Мѣрою богацтва е худоба. Не люблять дробу. За то потрафлять ѣсти незвычайно богато баранины (вôдразу 5 кільо). Суть дуже вытревалй. Пôдчасъ строи зимы монґолы цѣлыми мѣсяцями и безъ вôдпочинку тягнуть зъ караваною. Бôльше-менше робить монґолъ черезъ зиму 500 кильометрôвъ. Въ лѣтѣ тримае ся гôръ.

Поодинокй народы вѣчно на себе ворогують, нападають на себе и грабять. Помѣжь монґолами е стрѣльцѣ, рôльники, пастухи. Залюднене слабе, по бôльшôй части навѣть дуже рѣдке, якъ у Самоѣдôвъ, де на такôй просторони, якъ Галичина, мешкае всего навсего 5 людей. Тй Самоѣды — то велики кочовики. Они перебѣгають величезнй просторы, и завсѣгды туды, куды ихъ дѣды ходили. Живять ся товщемъ.

На степѣ люде стають до себе подôбными, въ горахъ набирають сейчасъ якихсь властивостей, окремѣшностей. Ученй натрафляють въ горахъ середно-азійскихъ на богато народôвъ, языкôвъ, звычаѣвъ. Якй тамъ мешкають люде, бачимо по наґахъ и каренахъ. Першихъ числять кôлькасотъ тысячь, котрй говорять 30 розмантыми языками; найменша гора, яръ, рѣчка высгарчають, щобы вôдокремити мову. Племенъ наґôвъ дуже много. Здае ся, що кожда осада мае свое нарѣчє. Осада складае ся около зъ 60 хатъ. Кожде село е осôбною державою. Нема може у каренôвъ и одного села, котре бы не сварило ся зъ другимъ. Суть они загально розбôйниками. Мордують безъ взгляду на полъ и вѣкъ, дѣти завсе убивають. Вôдтинають имъ ноги и руки, а-тѣло рубають на дрôбнй кавалки.

Начальники у всѣхъ гôрскихъ племенъ значать дуже мало, надъ всѣмъ воля народу. Звычаѣ, житє родинне и публичне у кождого племени инший. Е то рѣчь зовсѣмъ зрозумѣла, бо горы суть пристановищемъ рôжныхъ народôвъ, выпираныхъ зъ рôвнинъ.

Декуды (якъ въ Тибетѣ) можна подыбати обявы матріярхату и многомужества. Право материньства выступае особливо явно у барôвъ: жѣнка е головою родины, а дѣвчина залицяе ся до молодця.

(Дальше буде).

*) Такъ зовсѣмъ „географічна". Пр. ав.

ністерство жадае реляцій вôдъ намѣсництва, намѣсництво жадае реляціи вôдъ обжалованого урядника, а обжалованый бере ся судити самъ себе. Офіціяльно нѣколи нѣчого не выкрые ся, особливо коли розходить ся о такого чоловѣка, якъ ґр. Каз. Бадені, котрый вже тогды занимавъ вызначне мѣсце въ шляхоцкôй кліцѣ. Але бар. Ляссеръ мôгъ мати внутрѣшне неше пересвѣдчене, бо покаравъ ґр. Баденього такою карою, котра для урядника, маючого почуте чести, есть найприкрѣйша. Сею карою було мовчане.

(Конець буде.)

НОВИНКИ.

— Редакторъ „Вѣстника“ П. Ю. Жатковичь пофалшовавъ чеки, якъ о тôмъ свѣдчить О. К. Лавришинъ и А. Онущакъ, тай тôлько облизавъ ся!

— Бувшому кандидатови на президента Брейнови предложила богата фірма зъ New York-у „Siegel, Cooper & Co.“ $25,000 рôчнои пенсіи за вспôвудѣлъ правничій въ тôй компаніи. Mr Bryan не бувъ однакъ ласый на пенсію рôчну $25.000 и вôдкинувъ предложене, понеже вôнъ хоче черезъ тыхъ чотыри роки студіовати пытане біметализму, то значить пытане валюты срѣбнои и золотои. Якъ видно зъ того, хоче Bryan добре приготовити ся до будучои борбы выборовои. Если до того часу соціялісты не выростуть въ велику силу; то певно Bryan побѣдить.

— Въ Пенсильвеніи мавъ McKinley больщôсть 297,005 голосôвъ.

— Корабель нѣмецкій „Furst Bismarck“, оденъ зъ найбôльшихъ кораблѣвъ зôставъ ушкодженый въ дорозѣ до Ню Йорку. Два кораблѣ мусѣли поспѣшити ему на помôчь и приволѣчи великій корабель до порту.

— Михаилъ Иванчукъ, зъ Коломыйщины въ Галичинѣ, учитель спѣву и дякъ, зôставъ вôдôсланый назадъ до Европы зъ причинъ правноеміґраційныхъ. Заходили такій перешкоды, що навѣть помôчь нашого еміґраційного агента нѣчого не помогла.

— Аґентови „Соединенія“, котрый кôлька день запоювавъ людей въ Centralia, Pa., щобъ приступали до „Соединенія“, яко до единоспасительнои организаціи Амер. Русинôвъ. Вôльно вамъ пане аґентъ закладати Братства для „Соединенія“ по всѣхъ плейзахъ. У насъ „free country“, але не вôльно вамъ, чи то устно, чи то писменно, якъ вы се зробили въ корреспонденціи въ послѣднôмъ числѣ „Вѣстника“ нападати на „Союзъ“. Мы остерѣгаемо васъ, що если вы поважитесь устно мѣжь народомъ такій бляґи гнути на „Союзъ“, то кождый членъ „Союза“ васъ заарештуе, на пôдставѣ тôй, котра вамъ повинна бути звѣстна, бо вы не дармо 10 лѣтъ въ Америцѣ. Нашй члены, то не вашй бараны, котрй байдужно глядять на то, що такй Смиты роблять бізнесъ на „Соединенію“, а Жатковичь чеки фальшуе; нашй члены свѣдомй своего положеня — и если бы у насъ поважився хто хоть малого надужите зробити, выкинули бы его за плôтъ, чи то бувъ бы пôпъ, чи патріотъ великій, якъ Смитъ, чи горлачь якъ редакторъ „Вѣстника“ Жатковичь. Все одно. Пôдлый чоловѣкъ — вонъ зъ нимъ. Мы знаемо то дуже добре, що нашъ Отець духовный острый, але острый на всяку кривду и неправду. Та мы за то и любимо такого острого О. духовного.

Той самъ, що и передъ тымъ.

— Робота, въ наслѣдокъ выбору McKinley-а поправила ся. Близько 200.000 робôтниковъ дôстало роботу. Многй фабрики, котрй давнѣйше не робили, або дуже слабо робили, почали роботу. Сего можь було сподѣвати ся, бо панове републиканe не хотѣли бы такъ вже крайно збешташись. Розумѣе ся, що довго робота добре не пôйде, але на каждый способъ бѣдный народъ де-що троха заробить, нѣмъ наступлять ще гôршй часы, а они певно наступлять.

— Въ Галичинѣ вôдбували ся недавно выборы до радъ повѣтовыхъ (польскй бецирки). Всюды, особливо въ заходнôй части Галичины побили селяне панôвъ при тыхъ выборахъ. Польскй газеты сплачуть сльозами крокодиля.

— Головный предсѣдатель „Соединененія“ Жинчакъ—Смитъ поспродавъ значки на свôй бізнесъ и ѣздить собѣ на „miles book“ на коштъ „Соединенія“, якъ о тôмъ свѣдчить О. Н. Ханатъ и каже, що вôнъ дуже великій патріотъ.

Запросины.

Симъ маемо честь запросити всѣхъ Всечестныхъ Отцѣвъ и доокольнй Братства рускй на торжество посвященя Креста, котре вôдбуде ся дня 26. новембра 1896 въ McAdoo, Pa.

Братство св. Володиміра
Дмитро Капѣтула
предсѣдатель.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

✝

Дня 7. с. м. забило при балерахъ въ Centralia, Pa., коло Mt. Carmel слѣдуючихъ нашихъ людей:

Юрко Станчакъ, 22 рокôвъ. безженный, родомъ зъ Рыхвалда, Галичина. Недавно, бо лише рôкъ, якъ прійшовъ до Америки.

Андрей Бардей, 30 рокъ родомъ зъ Ляховицъ, повѣтъ Унгваръ зъ Угорщины. Въ краю полишивъ жѣнку и дѣти.

Похороны вôдбулись въ Mt. Carmel, Pa. дня 9. с. м. Оба небôщики неналежали нѣ до Братства, нѣ до „Союза“. Вѣчная имъ память!

Справы робôтничй.

Вôдъ дня 1. вересня с. р. ввôйшла въ Станѣ New York въ жите устава, ухвалена леґіслятурою, про затруднене молодежи въ ґандлю, пôдъ назвою „Mercantile Establishment Law“. Послятого права молодѣжь понизше 14 лѣтъ не може бути затрудненою въ гандлю въ загалѣ. Для хлопцѣвъ 16 рокôвъ, а для дѣвчатъ низше 21 лѣтъ, занятe не може тревати довше якъ 10 годинъ денно, або 60 годинъ тыжнево, тôлько въ дни Рôздва Христового допускае ся вынятокъ. Для молодѣжи, а особливо для дѣвчатъ, мусять бути припряджeнй крѣсла, щобъ могли присѣдати

Молодѣжь, пошукуюча того рода занятія, мусить выказатись въ уряду здоровля свѣдоцтвомъ, що есть здорова и досыть сильна до того рода працѣ и що скôнчила вôдповѣдни школы.

— Beaver Falls, Pa. Спалила ся фабрика горшковъ фірмы Mayer Brothers. Шкода выносить $100.000. Въ часѣ пожару завалила ся стѣна и погребала живцемъ 5 хлопцѣвъ, а двохъ зôстало тяжко раненыхъ.

— Rochester, N. Y. Властителѣ „Rochester Tumbles Co.“ закладають фабрику скла о 48 пецахъ, зъ капіталомъ 200,000 дол. при котрыхъ 600 робôтникôвъ знайде роботу.

— St. Louis, Mo. Робôтники домагають ся запроваджeня 7 годинного часу працѣ при мѣстовыхъ роботахъ, и щобъ робили тôлько тй люде, котрй належать до уніи.

СКРИНКА ЛИСТОВА.

Д-р С. Сабовъ. Клевляндъ. О. — Жадане число выслалисмо.

Ч. М. Юшакъ. Calumet, Pa. — Дивно намъ, що Вы не дôстали „Свободы“. Всѣ числа точно высылаемо. Если якого числа не дôстанете, всейчасъ напишить намъ картку, а мы будемо почту скаржити. Дописи Вашои мы не помѣстили, бо она не була на стôлько цѣкава, щобъ могла заинтересовати загалъ читателѣвъ. Мы мусѣли-бы мати при редакціи особного чоловѣка, котрый-бы кождому вôдписувавъ листы. Мы вôдписуемо, що найважнѣйши.

Дописувателеви зъ Scranton, Pa. — Вашу допись мы дôстали. Помѣстимо на другій разъ, понеже въ тôмъ числѣ не стало мѣсця. Даруйте!

Д-ръ Трыловскій въ Коломыѣ. — Мы Вашои газеты, крôмъ першого числа, бôльше не дôстали.

ФЕЙЛЄТОНЪ.

Страхъ, що мѣжь нашимъ народомъ приповѣдокъ на всякй потребы — и перечислити ихъ не годенъ! Правда, що не всѣ они здѣйсняють ся, але декотрй зъ нихъ такъ пристають до человѣка, немовь-бы на него були зложенй. Ось примѣромъ ота приповѣдка: „Наука не йде въ лѣсъ“, або: „чого навчить ся Ивась за молоду, то на старость тое знайшовъ“. Я вправдѣ не Ивась, але тотй пословицѣ якъ разъ до моеи особы надають ся.

Сиджу я собѣ въ моѣй вузонькой хатинѣ, думаю-гадаю, и чомусь нагадавъ я собѣ молодй лѣта, — отъ звычайно якъ нема про що иншого.

Ну и щожь у тыхъ лѣтахъ цѣкавого?

Та, нѣчо замѣтного — вчивъ ся. И чомусь мовь нарокомъ нагадавъ собѣ науку всемирнои исторіи. Великого розуму я тамъ не закроѣвъ зъ тои школьнои науки, але все щось и зъ неи лишилось. „Лучше псу муха, якъ букомъ по-за уха“. Згадавъ я науку всемирнои исторіи и чомусь забѣгъ гадками на середнй вѣки.

Е, нема що казати! чимало намъ зъ тыхъ часôвъ спадщинны цѣннои! Чого у тыхъ часахъ не повынаходили?... И краи зъ дикими людьми ось якъ непричкомъ Америка и друкъ и порохъ, надъ вынаходомъ котрого декотрй Соломони и нынѣ ще голову сушать, и всяку ще иншу всѣлячину. Авантурничй се були часы — нема що казати.

Ну, а нынѣ въ новыхъ часахъ? Мабуть не лишилось намъ нѣчо вôдкрывати?

Де тамъ! И нынѣ ще вôдкрытя не перевелись, та не такъ часто якъ тодѣ. Новй часы мають ту добру сторону, що въ тыхъ дняхъ, у котрыхъ не случить ся жадне вôдкрыте, святкуе ся памятку вôдкрытя зъ середнихъ вѣкôвъ.

А якже! — Лишь уже, щобъ не дармувати и хлѣба даромъ не глодати...

Цѣла слава у всякихъ здобуткахъ культуры приписуесь западови. Ну, та нѣчо!... най тамъ, мы шануємъ за то западъ...

Ось недавно, таки въ мѣсяцю жовтню и наша Галицка Русь не осталась по заду иншихъ цивілізованыхъ народôвъ, а и она докинула цеголку до великои будовы всесвѣтного поступу. Може бути, що ся робота не така вызначна, може бути, що дехто зъ чужихъ посмѣесь трохи а якій непосидючій Руснака здорово сплюне — дарма! не вôдразу Пацанôвъ дойшовъ до такои славы! Вôдъ чогось треба зачати! А то у насъ усѣ справы, всѣ почины до якогось дѣла зачинають ся богослуженями, тожь и свою роботу культурну зачали мы днемъ 6. жовтня, вôдсвяткованемъ 300 лѣтнои рôчницѣ сполученя рускои церкви зъ Римомъ. Въ тôмъ дни, пôсля указу, мали усѣ якъ оденъ мужь впасти на колѣна зверненй лицемъ до Риму.

Оно бы ще нѣчо, що сполучились зъ Римомъ, тай нѣчо бы ще, щобъ вôдсвяткувати той день на памятку такои важнои подѣѣ, але я все мѣркую пнакше якъ другй. Я такій вже нѣвроку зъ роду вдавъ ся, що все беру на гандель (бізнесъ). Оно такъ и всюды буває, що чоловѣкъ по интересѣ рахує все страты и зыски. Така сама справа и зъ тымъ сполученемъ. Що мы черезъ те зыскали морально? — Нѣчо! а хиба ще стратили. Та и причиною нашои страты не бувъ голова церкви, нѣ! Вôнъ про те не знає, що въ нашôй хатѣ творить ся, — але всему лиху виннй ось-тй нашй опѣкуны, польскй шляхтичѣ, або ихъ пôдлизайки. Они цюкали намъ все, що мы не католики, помимо того, що приняли унію; патентъ на правдивыхъ католикôвъ мають лишь они, а ихъ святымъ обовязкомъ наглядати за нами и поборювати, хоть-бы найменчій проявъ вôдступства вôдъ Риму.

И такъ нами заопѣкувались тй порядні католики, такъ стежили слѣдъ у слѣдъ за нами, то для великои ихъ идеи церкви нашй повôддавали жидамъ въ аренды, що маєтнѣйшихъ людей познаджували до свого гурту, а якъ якій непосидючій впертюхъ вродивъ ся, тому попросту такй пакости творили, що вкôнци мусѣвъ попустити зô свого, попы рускй то въ такôмъ гараздѣ и просвѣтѣ заживали, що австрійскій урядъ, забираючи часть Польщи пôдъ свою керму — найшовъ ихъ простыми хлопами. Про робучій людъ и гадки нема, они-жь були въ очахъ панôвъ быдломъ.

А нынѣ, чижь инакше? Правда, не такъ якъ колись было, але зъ опѣки помимо нашого вôдпекуваня ся, таки выпустити насъ не хочуть. Кажуть, що они мудрѣйшй, тай годѣ, а мы дураки маємъ ихъ слухати. Буде пôпъ рускій и польскій. Той послѣдній може бути послѣднимъ туманомъ, вôнъ все себе выше цѣнить зъ тои простои причины, що вôнъ пôпъ латинскій.

Мы зразу, придавленй вѣковымъ гнетомъ дались трохи тягнути, а далѣ и мы закроили розуму. Нѣ, братя, вы не про наше добро пиклуєтесь, вамъ навѣть байдуже про католицизмъ; вамъ лишь одно на гадцѣ, щобъ стерти насъ зъ лиця землѣ за всяку цѣну, хочбы надужити и католицкои религіи. Шкода марного часу, не вдѣєте нѣчого!

Но, то правда, але я скажу до приповѣдки: „Купити не купити а поторгувати можна!“ Такъ и они. Пробують и се имъ часами вдає ся.

А ось недавно то таку намъ зробили несподѣванку, що думай-гадай роками, а такого не выгадаєшь.

(Конець буде)

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, только грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.